

دائرة المعارف
نوابغ و مشاهير معلول
ایران و جهان
جلد اول
(آ - ر)

تأليف:

مهندس مصویر بر جیان
دکتر علی مشکین

نشر راش

۱۳۹۵

سرشناسه	: برجیان، منصور، ۱۳۲۵
عنوان و نام پدیدآور	: دایرةالمعارف نوايخ و مشاهير معلول ايران و جهان / مؤلفان منصور برجیان، علی ملک‌پور؛ با همکاری انجمن علمی و آفرینش‌های هنری معلولان ایران؛ ویراستار زهرا سلطان‌مرادی.
مشخصات ظاهری	: ۲ ج: مصور
مشخصات نشر	: تهران، راش، ۱۳۹۴
شابک	: دوره: 7-978-600-6078-55-3 / ۶۵۰ ریال: ج: ۱-978-600-6078-53-3 ج: ۲: 978-600-6078-54-0
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتاب حاضر نخستین بار تحت عنوان "نوايخ و مشاهير معلول جهان" با گردآوری منصور برجیان توسط سروش (انتشارت صدا و سیما) در سال ۱۳۷۶ منتشر شده است.
یادداشت	: این کتاب با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چاپ و منتشر شده است.
عنوان دیگر	: نوايخ و مشاهير معلول جهان
موضوع	: معلولان - سرگذشنامه
موضوع	: مشاهير - سرگذشنامه
موضوع	: ایران - سرگذشنامه
موضوع	: مشاهير - ایران - سرگذشنامه
شناسه افزوده	: ملک‌پور، علی، ۱۳۴۲.
شناسه افزوده	: انجمن علمی و آفرینش‌های هنری معلولان ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت فرهنگی
شناسه افزوده	: ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت فرهنگی
رده‌بندی گنگره	: ۱۳۹۴ / ۲ / ۱۲ / H
رده‌بندی دیویی	: ۳ / ۹۰۸۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۴۸۶۷

نشر راش

(با همکاری انجمن علمی و آفرینش‌های هنری معلولان ایران)

تهران - خیابان استاد نجات الهی - خیابان اراک - شاه‌عبدالقادر - طبقه هم‌کف - تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۰۳۴۸۰

نام کتاب: دایرةالمعارف نوايخ و مشاهير معلول ايران و جهان

مؤلفان: مهندس منصور برجیان - دکتر علی ملک‌پور

ویراستاران: زهرا سلطان‌مرادی - لیلا نوش‌جیانفرد

تصویرگر: مرضیه هوشمند

ناشر: نشر راش

لیتوگرافی: فراتقش

چاپ و صحافی: راه

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

صفحه‌آرایی: حروف‌چینی راه‌شهاب (محمدعلی جعفری)

قیمت دوره دو جلدی: ۶۵۰۰۰ تومان

این کتاب با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چاپ و منتشر شده است.

شابک: دوره: ۷-۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۸-۵۵-۷ / ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۸-۵۳-۳ ج: ۱-۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۸-۵۳-۳ ج: ۲-۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۸-۵۴-۰

مرکز پخش: موسسه فرهنگی هنری آوای معلولان ایران

تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۱۳۶۶۳ و ۰۲۱-۸۸۸۰۷۰۲۰

همه حقوق برای مؤلفان محفوظ است.

فهرست

پیشگفتار ۱	مقدمه ۳
------------------	---------------

(آ)

آبلار، میر ۱۷	آدامز کار، هلن ۱۹
آراگو، دومینیک فرانواژان ۲۶	آرنولد، هیلینس ۲۸
آفتاب دهلوی، ابوالدظف مروح‌الدین ۳۱	آل‌بویه، معزالدوله ابوالحسن ۳۳
آلوسی، عبدالحمید ۳۴	آمبروسی، گوستینوس ۳۵
آموس جان ۳۷	آمونتون، گیوم ۴۰
آنتان، کارل ۴۳	

(ا)

ابراهیم شاه خلجی، رکن‌الدین ۴۹	ابراهیمی، علی ۴۹
ابن ابی‌الیمان ۵۰	ابن اثیر ۵۱
ابن الدهان، ناصرالدین ۵۲	ابن الصفار، محمد ۵۳
ابن العلاف ۵۳	

۱۲۳.....	استاینمتر، چارلز.....	۷۳.....	ابن مقنع خراسانی.....
۱۲۶.....	استولتنبرگ، ماتیاس.....	۷۴.....	ابن موهوب، ابونصر محمد.....
۱۲۷.....	استیونس، کلی، اچ.....	۷۵.....	ابن میمون، عماره بن حمزه.....
۱۳۰.....	اسکات، شارلوت انگاس.....	۷۶.....	ابوالبقاء، عبدالله بن حسین.....
۱۳۲.....	اسکوایر مایلز، دوروثی.....	۷۷.....	ابوالجارود، عبدی همدانی خراسانی،
۱۳۳.....	اسمتانا، فردریک.....	۷۷.....	زیاد بن ابی زیاد منذر.....
۱۳۵.....	اسمیت، اراستوس.....	۷۷.....	ابوالعینا، ابو عبدالله.....
۱۳۷.....	اسمیتانا، بدریس.....	۷۸.....	ابوالبلاد، سیمان.....
۱۳۸.....	اسمیت داس، رابرت.....	۷۹.....	ابوالقاسم، حمود.....
۱۳۹.....	اسود بن یزید نخعی.....	۸۰.....	ابوبصیر یحیی.....
۱۴۱.....	اسوینسون، ویلیام.....	۸۱.....	ابوسفیان.....
۱۴۴.....	اشترن، کورت.....	۸۵.....	ابوحارث بن منصور بن زح.....
۱۴۷.....	اشلی، جک.....	۸۶.....	ابوطالب نحوی.....
۱۵۰.....	اشمت، برنهارت فولدمار.....	۸۷.....	آپارین، الکساندر ایوانویچ.....
۱۵۲.....	اشمادزاده، محمود.....	۹۰.....	احمدی لاری، محمد کاظم.....
۱۵۴.....	اشی میمن.....	۹۱.....	احنف، ضحر ابن قیس.....
۱۵۶.....	اعمی سارکین، محمود.....	۹۳.....	آخرس.....
۱۵۷.....	اعمی شهرک، میخ حسین.....	۹۷.....	أخفش، ابوالحسن سعید.....
۱۵۸.....	اعور کرماج، صدیق.....	۹۸.....	ادمز، لیسن هیبرلینگ.....
۱۶۰.....	اک، جانی.....	۱۰۱.....	ادیب نیشابوری (ملاحسین).....
۱۶۲.....	اکبرگ، اندرس گوستاف.....	۱۰۷.....	ادیسون، تامس آلو.....
۱۶۴.....	اکورن، میلتن.....	۱۱۲.....	ادینگر، تیلی.....
۱۶۵.....	الاعسم، حبیش.....	۱۱۴.....	اریکسون تادا، جانی.....
۱۶۷.....	الفت شیرازی، محمود خان.....	۱۱۵.....	اسپیر، انسون راندلوف.....
۱۶۹.....	امیر معزی، ابو عبدالله محمد.....	۱۱۷.....	استاندال.....
۱۷۰.....	اندرسون، گلن، بی.....	۱۲۰.....	استاین، ویلیام هاوئرد.....

۲۵۵.....	براهه، تیکو	۱۷۲.....	انصاری، ابواسحاق
۲۵۸.....	برتیر، ژان فردیناند	۱۷۴.....	انطاکی، داود
۲۶۰.....	برد، چارلز کراوفورد	۱۷۹.....	انور شیرازی، ابراهیم خان
۲۶۱.....	برفلد، ژولیوس اسکار	۱۸۲.....	اوستون، وین
۲۶۵.....	برگر، گلد	۱۸۴.....	اویلر، لئونهارت
۲۶۷.....	برگمن، یوجین	۱۹۱.....	ایستمن، گیلبرت سی
۲۶۹.....	برنارد، سارا		
۲۷۲.....	برنارد، فردریک آگوستوس	(ب)	
۲۷۵.....	بروستر پسر، جان	۱۹۵.....	باخ، یرهان سباستین
۲۷۷.....	برومند، نورعلی	۲۰۴.....	بارابه، لوتی
۲۸۰.....	برونیک، اچ. لاتام	۲۰۷.....	بارد، رابرت اسدوارتن
۲۸۳.....	بریجمن، لورا دوی	۲۰۸.....	بارسقیان، ادموند
۲۸۵.....	بریل، لویی	۲۱۰.....	بارودی، محمود سامی
۲۸۷.....	بریو، شارل اگوست	۲۱۸.....	باقولی اصفهانی، ابوالحسن عی
۲۹۰.....	بشارین بُرد، ابومعاذ	۲۲۰.....	بالانتین، دونالد ال
۲۹۳.....	بل، الکساندر گراهام	۲۲۳.....	بالین، آلبرت
۲۹۵.....	بلانک، دیرید	۲۲۵.....	بامبرگر، اویگن
۲۹۷.....	بلوچ، دیرید	۲۲۸.....	باو، لیندا
۳۰۱.....	بلوندل، آندره اوژن	۲۳۰.....	بایرون، لرد جورج گوردون
۳۰۴.....	بنان، غلامحسین	۲۳۵.....	بیغاء، ابوالفرج عبدالواحد
۳۰۹.....	بنت خداویردی	۲۳۷.....	بتهوون، لودویک وان
۳۱۰.....	بندیکت، روث فولتون	۲۴۴.....	بحرانی، ابوعلی جمال الدین
۳۱۳.....	بن عازب، براء	۲۴۶.....	برادرسون، موریس
۳۱۵.....	بوالو، نیکلا	۲۴۸.....	براگ، برنارد
۳۱۶.....	بوٹ، ادموند	۲۵۰.....	براگ، ژرژ
۳۱۸.....	بوچلی، آندره	۲۵۳.....	برامبلیت، جان

۳۹۱.....	پروست، مارسل	۳۱۹.....	بوخولتس، کریستیان فریدریش
۳۹۵.....	پرون، فرانسوا	۳۲۱.....	بورخس، خورخه لوئیس
۳۹۷.....	پریمور، لیونل	۳۲۴.....	بورنت، جان، او.....
۳۹۸.....	پلاتو، ژوزف آنتوان فردینان	۳۲۵.....	بونت، چارلز.....
۴۰۱.....	پنی، فردریک	۳۲۷.....	بونزن، رابرت ویلهلم فون
۴۰۴.....	پواور، پیر	۳۳۰.....	بونه، شارل.....
۴۰۷.....	پوپ، الکساندر	۳۳۳.....	بووری، تئودور.....
۴۰۹.....	پوست، امیل لئون	۳۳۶.....	بیتسو دز، ر، جلیو جزاره.....
۴۱۲.....	پوسیدونیوس	۳۳۷.....	بیرنگ کر، شاهی، میرزا کریم.....
۴۱۴.....	پولیتزر، جوزف	۳۳۹.....	بیلی، ادوارد بتربی.....
۴۱۵.....	پیت، ایگرت		
۴۱۶.....	پیت، ماری تولز		
۴۱۷.....	پیترسون، رابرت بارد		
۴۱۸.....	پیتریس، یون		
۴۲۰.....	پیستوریوس، اسکار		

(پ)

۳۱۱.....	پئان سن ژیلی، لئون
۳۱۳.....	پابلو بونت، خوان
۳۱۴.....	پارکهرست، جان ادلبرت
۳۴۷.....	پاستور، لویی
۳۶۶.....	پانارا، رابرت، اف
۳۶۹.....	پاونل، جان وزلی
۳۷۲.....	پاولی، آوگوست
۳۷۴.....	پتی، ویلیام
۳۷۸.....	پراشگفتی، اثر
۳۸۱.....	پراوت، ویلیام
۳۸۳.....	پردی، ایمی
۳۸۶.....	پرسکات، ویلیام هیکلینگ
۳۸۷.....	پرندرگاست، موریس پرازیل
۳۸۹.....	پرنستیو، رنه

(ت)

۴۲۳.....	تئورل، اکسل هرگرو تئودور
۴۲۴.....	تاتن، آلفرد ادوین هاردر
۴۲۷.....	تارتالیا، نیکولو
۴۳۰.....	تامسون، آلفرد رجینالد
۴۳۲.....	تراوتن، فردریک تامس
۴۳۴.....	ترمذی
۴۳۵.....	ترنر، ویلیام ارنست، استیون
۴۳۸.....	تری، هاوارد ال
۴۴۰.....	تریپر، جیمز

جیکی، والتر ۴۹۴
 جیمز، دیوید ۴۹۸
 جیمز، ویلیام ۵۰۲

(چ)

چاپین، پل فرانکویر ۵۰۵
 چارلز هاکبری، جانی ۵۰۸
 چپمن، الون ونثورث ۵۰۹
 چیمبرلین، تامس کراودر ۵۱۱

(ح)

حسینی مؤید الاسلام، سید
 جلال الدین ۵۱۷
 حکیم قبلی (قبولی) میرزا محمد ۵۱۸

(خ)

خائف شیرازی، میرزا اسماعیل ۵۱۹
 خالدیگ ۵۲۴
 خدا بنده، محمد ۵۲۵
 خرم سنه اردلان میرزا فتح الله ۵۲۷
 خزائی اراکی، محمد ۵۲۹

(د)

دئی، ژرار پاول ۵۳۵
 دارسی، پتريک ۵۳۸
 داکورنت، سزار ۵۴۰

تریتشک، هنریک وان ۴۴۳
 تسیولکوفسکی، کنستانتین
 ادوئارد ویچ ۴۴۴
 توپمان، هریک ۴۵۰
 توتانخامون ۴۵۱
 تولوز لوترک، هانری ۴۵۳
 توماس میشل ۴۵۷
 تونا، رولف، الیزابت ۴۶۰
 تیدمان، فریدریش ۴۶۱
 تیگرانیان، زاکاریاس ۴۶۳
 تیمور لنگ ۴۶۴
 تیلدن، داگلاس ۴۶۷

(ج)

جانسن، بنجامین ۴۷۱
 جانیر، بروس ۴۷۴
 جرجانی، ابوسعید ۴۷۵
 جردن، اروین کینگ ۴۷۸
 جزایری، سید نعمت الله ۴۸۱
 جکسون، مارگارت، ای ۴۸۳
 جکوبسن، تامی ۴۸۵
 جلال زاده، صالح چلبی ۴۸۷
 جلالی گوران، احمد ۴۸۸
 جورج، مورداک تیگاردن ۴۹۱
 جویس، جیمز آگوستین
 آلوئیسیوس ۴۹۲

۵۴۲..... دالتون، آنی شارلوت

۵۴۴..... دالگارنو، جورج

۵۴۶..... دانلدسن، هنری هربرت

۵۴۹..... داویلا، رابرت

۵۵۳..... داهل، بورگیلد

۵۵۵..... دزین، کلود آندره

۵۵۷..... دسترلا، تئوفیلاس هاپ

۵۶۰..... دسلاگز، پیر

۵۶۲..... دکاریون، نونل رامیرز

۵۶۵..... دگا، ادگار

۵۶۹..... دلاکروا، فردریک ررن

۵۷۳..... دمونه، کلودیوس

۵۷۲..... دوبلای، جواشیم

۵۷۸..... دولاز، ایو

۵۸۰..... دولاسیزران، موریس

۵۸۱..... دولاهال، آدم

۵۸۴..... دولون، پیر لویی

۵۸۶..... دونهام، آلن سی

۵۸۶..... دووال، ماتیاس ماری

۵۸۹..... دیتریش، ویلهلم اوتو

۵۹۱..... دیروبه، رولاندو لوپز

۵۹۵..... دیوی، سر همفری

۶۰۰..... ذوالیمینین، طاهر

(ر)

۶۰۳..... راجرز، هریت بوربانک

۶۰۵..... رانیان، مارلا

۶۰۶..... رایت، دیوید

۶۱۰..... راینیک، روبرت

۶۱۲..... رحیمی، نسترن

۶۱۵..... ردmond، سیمور گرانویل

۶۲۱..... رشتی، میرزا محمدباقر

۶۲۳..... رنوار، پیر اگوست

۶۲۶..... روبن، شارل فیلیپ

۶۳۰..... رودز آرمیتاژ، توماس

۶۳۱..... رودکی، ابو عبدالله جعفر

۶۳۴..... رودنباخ، الکساندر

۶۳۵..... روزن، راسلین

۶۳۷..... روریت، فرانکلین دلانو

۶۴۱..... رومرو، امرتو

۶۴۵..... رونسارد، پیر

۶۵۱..... ری، جانی

۶۵۳..... ری چارلز، رایینسون

۶۵۵..... ریشار، لوئی یل امیل

۶۵۸..... رینولدز، سر جاشوا

(ذ)

۵۹۹..... ذبیحی، شیخ حبیب الله

پیشگفتار

دایرةالمعارف نوابی در مذهب معنوی ایران و جهان نتیجه کار مشترکی است که با مشارکت گروهی از کارشناسان و پژوهشگران و شماری از معلولان صاحب نظر به ثمر نشست. گزینه ماست که در این مرحله از همه عزیزانی که به طور مستقیم و غیرمستقیم در کار تهیه و تدوین این اثر ما را یاری کرده‌اند، صادقانه و صمیمانه سپاسگزاریم.

طی ۸ سال اخیر از طرح اولیه تا مرحله شناسایی منابع، مطالعه و جستجوی افراد و چهره‌های نام‌آور معلول، نگارش، ویرایش، تحریرگری و چاپ، دوستان گرانقدری یار و یاور ما بودند که ضمن یادآوری نام آنها قدردان زحمات ایشان هستیم:

۱- خانم کبری نقاشی اهری	پژوهشگر
۲- خانم لیلا خوش‌نیا منفرد	پژوهشگر

مقدمه

سرشت و کرامت انسانی، طبیعتی و خدادادی است که با نقص جسمی و ظاهری نقصان نمی‌پذیرد. این باوری است که در جهان امروز بر درستی آن اجماع نظر وجود دارد. زندگی، همت و خلاقیت معلولان، انسان‌های عادی و غیرمعلول را در طول هزاران سال تاریخ بشر، به این نتیجه رسانده است که انسان، «انسان» است با همه استعداد رشد، آفرینش و کمال. اگر به واسطه کاستی‌های طبیعی یا ناشی از حوادث و وقایع بی‌شمار زندگی، صدمه یا نقیصه‌ای بر جسم آدمیان عارض شود، نه از گوهر انسانی آنها کم می‌شود و نه از حقوق فردی و اجتماعی آنها.

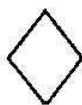
بسیاری از افراد دارای معلولیت "می‌دانند که می‌توانند". وجود و حضور معلولان در جامعه به خود آنها اثبات می‌کند که چگونه اراده و پشتکار انسانی آنها بر موانع و مشکلات غلبه می‌کند، به افراد عادی و

غیر معلول نیز ثابت می کند که چگونه می توان به رغم محدودیت ها از توانمندی های خود بهره برداری کرد. افراد دارای معلولیت همچنین به دولت ها پیام می دهند که حقوق برابر، زندگی مدنی ثمربخش و شهروندی و مشارکت به شرط حضور بدون محدودیت معلولان حاصل می شود.

واقعیت این است که محدودیت در موجود انسانی اغلب خلاقیت به بار آورده است. به تعبیر یکی از معلولان کارآفرین (آقای محمد موسوی - ۱۲۹۴) انسان به واسطه محدودیت در دید، میکروسکوپ را اختراع کرد، به واسطه محدودیت در پرواز، هواپیما را و به واسطه محدودیت های بی شمار دیگر انسانی از اختراعات و ابداعات را رقم زد. بنابراین محدودیت زمینه مناسبی برای بروز خلاقیت است. معلولیت نیز نوعی محدودیت است، پس می تواند بگری برای خلاقیت های مضاعف افراد دارای معلولیت باشد. اما چگونه است که این افراد لزوماً خلاق نمی شوند و تنها تعداد کمتری از آنها پله های رفی و رشد و خلاقیت را طی می کنند؟

این کاستی یک دلیل عمده دارد، اینکه فرد دارای معلولیت از خانواده تا جامعه مدام در معرض تهدید و تحدید است و این شرایط تربیت خانوادگی و اجتماعی، استعداد شکوفایی فرد را کاهش داده و یا حتی به کلی از بین می برد. جامعه با نادیده انگاشتن قدرت خلاقیت معلولان خود را از سرمایه های عظیم انسانی محروم می کند.

خانواده و جامعه - از جمله در ایران - هنوز در نیافته‌اند که تولد و ظهور یک فرد از این نوع، گرچه به خواست و اراده خود او و دیگران نیست، ولی در عین حال می‌توان تولد فرد معلول را طلیعه یک خلاقیت نو در آینده تلقی کرد. این نگاه مثبت و انسان‌گرایانه مستلزم آموزش و ادراک عالی‌تری است که خانواده و جامعه سخت بدان نیاز دارد. این دایرةالمعارف می‌تواند گامی در جهت بسط این اندیشه باشد.

افراد دارای معلولیت از زن و مرد، در هر حال با شرایط و محدودیت‌های خاص زندگی می‌کنند و پایه پای کاروان تمدن بشری از دیرباز تا امروز طی طریقه کرده‌اند و همچون دیگران باری از کاروان را بر دوش کشیدند، نقش ایفا کردند و ارزش‌هایی به ارمغان آوردند. این وصف حال معلولان را می‌توان از جهات دیگر نیز بازشناخت، آنها در عرصه زندگی، معیشت، تحصیل و پیشرفت‌ها با همگان خود، که با شهروندان سالم و توانمند رقابت می‌کنند. این در حالی است که خود محدودیت‌ها و موانعی مضاعف دارند، اما با وجود این، نتیجه کار بعضاً پیروزی و ارزش‌آفرینی معلولان در این رقابت‌های دایمی است.

کتاب حاضر برخلاف صدها کتاب دیگر که درباره مشاهیر نوشته شده، کتاب حاوی زندگی‌نامه‌های معمولی نیست. مؤلفان تمامی همت خود را مخصوصاً بر آن قرار داده‌اند که به سؤالاتی درباره زندگی مشاهیر و نوابغ معلول پاسخ دهند که ممکن است برای هر کسی مطرح باشد چنانکه

عامه مردم نیز در این مورد کنجکاو هستند که بدانند: مشاهیر و نوابغ معلول چگونه مردمی هستند، چگونه و از چه راه می‌زیستند، خلق و خوی و زندگی شخصی ایشان چگونه بوده، خوشبخت بوده‌اند یا نه، در عشق و ازدواج حال ایشان به چه منوال بوده، با عامه مردم و دانشمندان و ادیبان بزرگ چه ارتباطی داشتند. چطور به این موفقیت‌ها دست یافته‌اند و تأثیر این معیبت‌ها در زندگی مادی و معنوی ایشان چه بوده است و بالاخره چگونه توانسته‌اند بر مشکلات معلولیت خود فایق آیند و این چنین مسیر تعالی را به نفع سایر معلولان طی نمایند؟

در دایرةالمعارف نوابغ و مشاهیر معلول ایران و جهان، این گروه اخیر از معلولان صاحب‌نام و تأثیرگذار بر تاریخ، فرهنگ و تمدن بشری بازشناسی و توصیف شده‌اند. افراد و چهره‌های معلول معرفی شده در این دایرةالمعارف، نام‌آورانی از تاریخ ایران و جهان را در بر می‌گیرد. بر این مبنا نوابغ و مشاهیری از همه ملیت‌ها در این مجلد فهرست شده است. نوابغ و مشاهیر معلولی که در این دایرةالمعارف از آنها نام برده شده و به شرح زندگی آنها مبادرت شده است، در یکی از رشته‌های علمی، ادبی، هنری، سیاست، مذهب، تجارت یا ورزش منشأ اثر یا خلاقیتی برجسته بودند. معیار انتخاب نام افراد و چهره‌ها و درج آنها در فهرست نوابغ و مشاهیر ایران و جهان، وجود نام فرد مورد نظر در یک یا چند کتاب یا اثر معتبر که قبلاً چاپ شده می‌باشد. مثلاً اگر نام شخصیتی که در فهرست نام

شعراى دوره هاى مختلف (تذکره‌ها) قید شده باشد، در این دایرةالمعارف نیز مدخلی برای نام وی طبق حروف الفبا باز شده است و یا همچنین است فردی که نام او در دایرةالمعارف دانشمندان علم و صنعت یا مثلاً زندگى نامه بزرگان هنر موسیقی و یا... درج شده و در عین حال دارای یکی از انواع معلولیت بوده است.

ویژگی یک این دایرةالمعارف مصور بودن آن است، به نحوی که در هر مورد که تصویر از نام‌آوران معلول ایرانی و غیرایرانی در دسترس مؤلفان دایرةالمعارف بود آن تصویر به صورت نقاشی تهیه و در کنار نام فرد منتخب جاگذاری شده است.

گروه پژوهشگران و مؤلفان دایرةالمعارف طی مدت ۸ سال (از بهار سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۵) با شناسایی کتاب و منابع معتبر حاوی زندگى نامه نام‌آوران و مشاهیر رشته‌ها و حوزه‌های مختلف علمی، ادبی، مذهبی، هنری، صنعتی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، ورزشی...، مطالعه دقیق منابع پرداختند و پس از یادداشت‌برداری‌های دقیق و مسدود طبقه‌بندی نام‌ها و رشته‌ها مبادرت کردند. در این میان علاوه بر تکاثر زندگى نامه‌ها، فهرستی کامل از نام و نام خانوادگی نوابغ و مشاهیر معلول ایران و جهان، سال تولد و مرگ آنها، نوع معلولیت و رشته فعالیت فرد درج شده است. این فهرست به شناسایی بهتر نوابغ و مشاهیر کمک می‌کند و هم برای علاقمندان و محققان مفید خواهد بود.